

Voortvarend is niet per se vooruitstrevend

Ignas Devisch en **Alicja Gescinska** vinden het geen goed idee om nieuwe wetgeving over abortus en euthanasie op een drafje door het parlement te jagen. De samenleving moet zich ook over ethische dossiers kunnen buigen.

IGNAAS DEVISCH & ALICJA GESCINSKA

Doceert medische filosofie en ethiek aan de UGent en is columnist bij deze krant; filosofe, schrijfster en televisiemaakster.

Wij maken ons zorgen. Bepaalde politici lijken gejaagd door de wind en willen de wet op euthanasie uitbreiden naar dementie of zelfs voltooid leven en sturen erop aan de termijn van abortus van twaalf naar achttien weken aan te passen. Nochtans ontbreekt een grondige evaluatie van de huidige wetgeving.

We zijn niet a priori voor of tegen nieuwe wetgeving. Wel gaan we ervan uit dat goeie wetten en ethische beslissingen pas mogelijk zijn na een grondige evaluatie van de situatie. Zo kunnen we op basis van duidelijke feiten de pijnpunten of problemen in de medische praktijk bestuderen. Daarom is het van het grootste belang eerst meer inzicht te hebben in de evaluatie van de huidige wetgeving en de werking van de controlecommissies. Daarna moet een grondig debat volgen over hoe we mogelijk onwenselijke situaties kunnen ombuigen in meer wenselijke, en of wetgeving daartoe het aangewezen middel is. Nieuwe wetgeving moet samengaan met de garantie dat ze zorgvuldig opgevolgd wordt, zodat de beoogde verbetering er daadwerkelijk komt en mogelijke wanpraktijken vermeden worden. Die basis is niet of onvoldoende voorhanden. Daarom is het geen goeie zaak om nu op een drafje nieuwe wetgeving goed te keuren.

Wat weten we echt?

Het verbaast ons dat we in onze datamaatschappij niet over zorgvuldig bijgehouden gegevens beschikken voor zo'n beladen en belangrijk dossier als abortus. Het laatste tweejaarlijkse verslag van de Nationale Evaluatiecommissie Zwangerschapsafbreking dateert al van 2012. Het klinkt misschien nobel om met een nieuwe abortuswet 500 vrouwen – die nu naar Nederland gaan – te helpen. Maar wat weten we werkelijk over hen? Zal de uitbreiding van de wet hen tegemoetkomen? Gaan die vrouwen naar Nederland vóór de achttiende week of erna? Zijn we wel voorbereid op een uitbreiding van de wettelijke termijn? Is er rekening gehouden met de extra middelen, de begeleiding en het medische personeel die nodig zullen zijn? Zal de uitbreiding leiden tot een significante toename van abortussen? Of zal het aantal stagneren, maar de uitvoering ervan verlaten? Een antwoord op al die vragen kan pas volgen met een omvattend rapport van een commissie. Dat is er niet.

Ongeluk, frustratie, eenzaamheid, verdriet: ze zullen er altijd zijn

Wij zijn twee filosofen die zijn opgeleid in Gent, in een vakgroep die ervoor bekendstaat op ethisch vlak met progressieve standpunten naar buiten te treden. Daar kunnen wij ons best in vinden, maar progressiviteit veronderstelt bedachtzaamheid en een cultuur van reflectie en sereniteit. Die is zoek. Vooruitstrevendheid is ingeruild voor voortvarendheid, en dat is een slechte zaak. Progressief zijn betekent niet dat je geen voorstander bent van goed werkende commissies. Of dat je rapporten en evaluaties overbodig vindt.

Geen morele masochisten

Allebei hebben we de afgelopen dagen en weken met heel wat mensen gepraat, interviews toegestaan over deze kwesties en in debatten onze stem laten horen. We ontvingen veel reacties die ons aanvoelen versterken: het gaat te snel. We ontkennen op geen enkele manier de noden op het terrein, maar noties als dementie en wilsbekwaamheid zijn zowel ethisch als juridisch geen eenvoudige ja-nee-opties. En een abortus op achttien weken verschilt aanzienlijk van een abortus op twaalf weken, zowel voor de ouders en hun omgeving als voor de positie van de arts en andere zorgverstrekkers.

Voor alle duidelijkheid: wij zijn geen morele masochisten die genieten van nodeloos lijden. De moderne geneeskunde heeft gelukkig een efficiënt systeem om zo veel mogelijk ellende te bestrijden die voortkomt uit ziekte en ongeval. Laten we daar vooral blijven in investeren. Nodeloos lijden heeft volgens ons geen intrinsieke betekenis of zin. Maar we zijn evenzeer beducht voor de gedachte dat we ooit al het menselijke lijden zouden kunnen wegnemen en dat wetgeving dat mogelijk zou kunnen maken.

Ongeluk, frustratie, eenzaamheid, verdriet: hoezeer we ze ook bestrijden, ze zullen er altijd zijn. Dat raakt de kern van waar ethiek over gaat: zoeken naar een weloverwogen manier om met de ongemakken van het menselijke leven om te gaan. Dat vooronderstelt heel wat. Ethiek is veel meer dan procedures of richtlijnen uitwerken. Ze vooronderstelt kritische reflectie over goed en kwaad en menselijk lijden. Daarom moeten we er ons ook als samenleving over buigen.

‘Politieke vragen zijn te belangrijk om aan politici over te laten’, zei Hannah Arendt ooit. Dat blijkt misschien wel het meest in ethische dossiers. Precies daarom zou het een aberratie zijn dat politici, die weinig expertise hebben op dit terrein, zichzelf het privilege toe-eigenen te bepalen hoe we in de toekomst moeten omgaan met leven en dood.